

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Reactie op ‘Kennismaken met Arts-Based Research’

*Pim van Heijst, Nico de Vos & Sabrina Keinemans**

Na het schrijven van ons boek was er een korte tijd van rust na alle hectiek die gepaard ging met de publicatie. Tussen de laatste check van de drukproeven en de eerste reacties van lezers zat voor ons een weldadige zomer. Het is mooi om vervolgens de reacties te mogen ontvangen van studenten, collega-onderzoekers en docenten. De ruimte krijgen om op een schriftelijke recensie te mogen reageren, zien we als een uitgelezen mogelijkheid om verder te leren. Een lezer heeft de moeite genomen onze tekst goed te lezen en te verwoorden hoe hij deze betekenis geeft. Daar reageren we dan ook met plezier op.

In de recensie worden systematisch de verschillende onderdelen van het boek besproken. De door ons aangedragen structuur wordt gevolgd. Via de uitgangspunten van praktijkgericht onderzoek, de kenmerken van ABR en de kwaliteitscriteria zoals door ons geformuleerd, komen vervolgens de verschillende disciplines aan bod en wordt het afsluitende hoofdstuk kort beschreven. Door de gekozen schrijfstuctuur wordt onze opbouw mooi voor het voetlicht gebracht. Alhoewel we op onderdelen gekozen zouden hebben voor andere accenten, wordt zo een herkenbaar verhaal gepresenteerd.

Wel is het jammer dat we voor de recensent onvoldoende duidelijk hebben kunnen maken waarom we het zo belangrijk vinden dat er meer ruimte komt voor ABR in het sociaal domein. Uiteraard dient, zoals de recensent ook suggereert, ABR toegepast te worden wanneer dat zinvol is. Wij zijn ervan overtuigd dat ABR in meer situaties zinvol is dan het tot op heden is toegepast. Geïnspireerd op de inzichten zoals gepubliceerd in de Angelsaksische literatuur, hebben we met onze mede-auteurs een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om ABR ook in Nederland een grotere rol te geven. Dat doen we niet omdat we onze kennisopvatting centraal willen stellen. Maar vanuit onze kennisopvatting zien we mogelijkheden om door middel van ABR, naast andere vormen van onderzoek, ruimte te geven aan andere stemmen en ervaringen. Juist omdat ABR op kunst en creativiteit is gebaseerd, krijgt het een nadrukkelijke esthetische lading. Zoals we ook in ons boek schrijven:

* Dr. Pim van Heijst is sociaal geograaf en werkt als senior onderzoeker op de Hogeschool Utrecht bij het lectoraat Participatie en Stedelijke Ontwikkeling aan de onderzoekslijn Maatschappelijke impact van duurzame gemeenschappen. E-mail: pim.vanheijst@hu.nl. Dr. Nico de Vos is filosoof en lector Participatie en Stedelijke Ontwikkeling bij het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht. E-mail: nico.devos@hu.nl. Dr. Sabrina Keinemans is lector Sociale Integratie aan de Zuyd Hogeschool. E-mail: sabrina.keinemans@zuyd.nl.

‘Door kunst kunnen mensen elkaar raken en geraakt worden, komt er beweging in zaken die anders soms muurvast zitten en waarbij praten niet (of niet meer) helpt. Er wordt gecommuniceerd en gewerkt via andere “talen”, van muziek, theater, dans en beweging of beeld. In het sociale domein is dat cruciaal. Oftewel, deze vorm van onderzoek is onmisbaar voor (de ontwikkeling van) de sociale en creatieve professional van de 21e eeuw.’ (p. 201)

Betekenisgeving, waardering en affecten van mensen die mede vorm geven aan de praktijk en er uitdrukking van zijn, krijgen in ABR een plaats in het onderzoek. Op zichzelf is dat niet vernieuwend en beogen ook andere onderzoeksstrategieën dit in beeld te brengen.

Het zijn echter juist de kunsten die bij uitstek geschikt zijn om dat te doen en soms in staat zijn om op een andere wijze uiting te geven aan betekenisgeving, waardering en affecten, om daarmee ruimte te creëren voor verandering. Behalve de cognitieve dimensie komt daarmee ook een affectieve kant van kennis in beeld. In de kunsten gaat het niet alleen om woorden, maar ook om bewegingen, tempi, kleuren, suggesties en geluiden. Je gaat zo voorbij aan de grenzen van de (vaak) analytische woordentaal – ook wel discursieve communicatie genoemd – en gebruikt een andere, niet-discursieve taal, bijvoorbeeld beeld- of bewegingstaal.

Om het metaforisch te zeggen: door voor ABR te kiezen kies je er als onderzoeker voor om door een ander venster naar een bepaald verschijnsel te kijken, waardoor je ook andere ‘kennis’ opdoet. De kunsten zijn dus niet alleen in interventies, maar juist ook in onderzoek uitermate relevant.

Toch wordt in de afsluitende zin van de recensie benoemd dat de auteur bij de verschillende projecten eerder denkt aan Arts-Based-interventies dan aan Arts-Based Research. Blijkbaar is onze boodschap niet stevig genoeg verwoord. Alhoewel in de recensie de hoofdstukstructuur duidelijk als leidraad heeft gediend, is de interne structuur van de hoofdstukken niet helder genoeg geweest voor deze lezer. In onze publicatie hebben we gekozen voor een vaste opbouw van de verschillende hoofdstukken om de lezer houvast te geven. Daarbij zijn we steeds eerst ingegaan op het project waarin ABR een rol speelde, om vervolgens in te gaan op het doel en de werkwijze. Vervolgens beschreven we hoe het onderzoek was opgezet en in hoeverre de mogelijkheden van ABR zijn benut. Daarna is ter afsluiting van ieder hoofdstuk gereflecteerd op de kwaliteitsdimensies van het onderzoek. Voor ons stonden dus niet de interventies centraal, maar de mogelijkheden om in de context van de interventie op kunsten gebaseerd onderzoek uit te voeren en te reflecteren op de toegevoegde waarde daarvan. Daarbij betogen we dat het essentieel is scherp voor ogen te houden wat de ‘onderzoeksmatige kwaliteiten’ in de verschillende bestanddelen van het onderzoek eigenlijk zijn. ABR is dus niet een methodiekje dat klakkeloos toegepast kan worden. We hebben er dan ook bewust voor gekozen om geen ‘checklist’ voor ABR toe te voegen, hoewel diverse collega’s dat in hun feedback hadden gesuggereerd. Wel hebben we de lezers willen meenemen in een andere vorm van onderzoek. Een manier van onderzoeken die mogelijkheden biedt om bij

te dragen aan veranderingen in het sociaal domein. Juist nu de samenleving steeds complexer wordt, is dat broodnodig. We weten dat ABR nog niet in alle voorbeelden in ons boek even uitgebreid is toegepast. We denken echter dat de kracht van de tekst onder meer ligt in de zoektocht die we hebben ondernomen. Onze medeauteurs hebben hun nek uitgestoken en kritisch gereflecteerd op hun eigen werk en op de mogelijkheden om ABR verder te ontwikkelen. Ze laten zien dat verandering en innovatie zaken zijn van lange adem. Ook bij praktijkgericht onderzoek in het sociaal domein vergt de introductie van nieuwe manieren van werken vaak geduld en tijd. We hopen dan ook met ons boek – en ook met deze reactie op de recensie – de lezer te hebben uitgedaagd zelf ook de mogelijkheden van ABR te verkennen én daarbij vast te houden aan de kwaliteitscriteria.